

Kulturutskottets betänkande 2022/23:KrU5

Civila samhället, inklusive trossamfund

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden bl.a. med hänvisning till pågående arbete. Motionsyrkandena handlar bl.a. om stöd till civilsamhället, civilsamhällets oberoende, effekterna av coronapandemin, ofrivillig ensamhet bland äldre, det ideella föreningslivets särart och stöd till trossamfund.

I betänkandet finns 17 reservationer (S, SD, C, MP) och två särskilda yttranden (SD).

Behandlade förslag

Cirka 40 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2022/23.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	6
Ärendet och dess beredning.....	6
Utskottets överväganden.....	7
Stöd till civilsamhället.....	7
Fördelning av stöd och civilsamhällets oberoende	11
Samverkan mellan civilsamhället och offentlig verksamhet	13
Effekterna av coronapandemin på civilsamhället	15
Ideella ledare	17
Ofrivillig ensamhet bland äldre	19
Det ideella föreningslivets särart	20
Strategi för svenskar som lämnat eller återvänt till Sverige	21
Stöd till trossamfund	22
Skäl till att staten stöttar trossamfund.....	26
Statliga stödet till trossamfund ett komplement	28
Kristendomen och svensk kultur	28
Reservationer	30
1. Stöd till civilsamhället, punkt 1 (SD)	30
2. Stöd till civilsamhället, punkt 1 (MP).....	30
3. Fördelning av stöd och civilsamhällets oberoende, punkt 2 (SD).....	31
4. Fördelning av stöd och civilsamhällets oberoende, punkt 2 (C)	32
5. Fördelning av stöd och civilsamhällets oberoende, punkt 2 (MP)	33
6. Samverkan mellan civilsamhället och offentlig verksamhet, punkt 3 (C)	33
7. Samverkan mellan civilsamhället och offentlig verksamhet, punkt 3 (MP)	34
8. Effekterna av coronapandemin på civilsamhället, punkt 4 (C).....	35
9. Ideella ledare, punkt 5 (MP)	35
10. Ofrivillig ensamhet bland äldre, punkt 6 (S)	36
11. Det ideella föreningslivets särart, punkt 7 (S, MP).....	36
12. Det ideella föreningslivets särart, punkt 7 (C).....	37
13. Stöd till trossamfund, punkt 9 (S).....	38
14. Stöd till trossamfund, punkt 9 (SD).....	38
15. Skäl till att staten stöttar trossamfund, punkt 10 (SD)	40
16. Statliga stödet till trossamfund ett komplement, punkt 11 (SD)	40
17. Kristendomen och svensk kultur, punkt 12 (SD).....	41
Särskilda yttranden	42
1. Stöd till civilsamhället, punkt 1 (SD)	42
2. Stöd till trossamfund, punkt 9 (SD).....	42
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	43
Motioner från allmänna motionstiden 2022/23	43

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Det civila samhället

1. Stöd till civilsamhället

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:920 av Jonas Andersson m.fl. (SD) yrkandena 1–4, 6 och 7,

2022/23:1470 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 5,

2022/23:1710 av Jesper Skalberg Karlsson (M),

2022/23:1811 av Christian Carlsson (KD) yrkande 2,

2022/23:1895 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 8 och

2022/23:2155 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 4.

Reservation 1 (SD)

Reservation 2 (MP)

2. Fördelning av stöd och civilsamhällets oberoende

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:860 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C) yrkande 6,

2022/23:989 av Jonas Andersson m.fl. (SD) yrkande 1 och

2022/23:1470 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2.

Reservation 3 (SD)

Reservation 4 (C)

Reservation 5 (MP)

3. Samverkan mellan civilsamhället och offentlig verksamhet

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:860 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C) yrkande 3 och

2022/23:2171 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 22.

Reservation 6 (C)

Reservation 7 (MP)

4. Effekterna av coronapandemin på civilsamhället

Riksdagen avslår motion

2022/23:860 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C) yrkande 1.

Reservation 8 (C)

5. Ideella ledare

Riksdagen avslår motion

2022/23:1470 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 6.

Reservation 9 (MP)

6. Ofrivillig ensamhet bland äldre

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:1726 av Eva Lindh m.fl. (S) och
2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 40.

Reservation 10 (S)

7. Det ideella föreningslivets särart

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:860 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C) yrkande 4 och
2022/23:2054 av Lawen Redar m.fl. (S) yrkande 28.

Reservation 11 (S, MP)

Reservation 12 (C)

8. Strategi för svenskar som lämnat eller återvänt till Sverige

Riksdagen avslår motion

2022/23:554 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2.

Trossamfund

9. Stöd till trossamfund

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:920 av Jonas Andersson m.fl. (SD) yrkande 5,
2022/23:1020 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkandena 4 och 5,
2022/23:2054 av Lawen Redar m.fl. (S) yrkande 21 och
2022/23:2155 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 1–3, 5 och 6.

Reservation 13 (S)

Reservation 14 (SD)

10. Skäl till att staten stöttar trossamfund

Riksdagen avslår motion

2022/23:1020 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 1.

Reservation 15 (SD)

11. Statliga stödet till trossamfund ett komplement

Riksdagen avslår motion

2022/23:1020 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 3.

Reservation 16 (SD)

12. Kristendomen och svensk kultur

Riksdagen avslår motion

2022/23:1020 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 2.

Reservation 17 (SD)

Stockholm den 23 februari 2023

På kulturutskottets vägnar

Amanda Lind

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Amanda Lind (MP), Robert Hannah (L), Alexander Christiansson (SD), Lawen Redar (S), Kristina Axén Olin (M), Lars Mejern Larsson (S), Angelika Bengtsson (SD), Azadeh Rojhan (S), Jonas Andersson (SD), Ewa Pihl Krabbe (S), Peter Ollén (M), Vasiliki Tsouplaki (V), Roland Utbult (KD), Runar Filper (SD), Kristoffer Lindberg (S), Carl Nordblom (M) och Anne-Li Sjölund (C).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet ca 40 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2022/23. Motionsyrkandena handlar bl.a. om stöd till civilsamhället, civilsamhällets oberoende, effekterna av coronapandemin på civilsamhället, ofrivillig ensamhet bland äldre, samverkan mellan civilsamhället och offentlig verksamhet samt stöd till trossamfund.

Förslagen i motionerna finns i bilagan.

Under beredningen av ärendet har socialminister Jakob Forssmed, Myndigheten för stöd till trossamfund (SST) och Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) lämnat information till utskottet.

Utskottets överväganden

Stöd till civilsamhället

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om stöd till civilsamhället med hänvisning till att den beredning och det arbete som pågår inte bör föregripas.

Jämför reservation 1 (SD) och 2 (MP) samt särskilt yttrande 1 (SD).

Motionerna

Jonas Andersson m.fl. (SD) anser i kommittémotion 2022/23:920 att regeringen bör dels ta fram regelverk som förhindrar att våldsbejakande och icke-demokratiska organisationer kan få offentligfinansierat stöd (yrkande 1), dels utreda konsekvenserna av utbetalade statsbidrag till organisationer som inte längre uppfyller demokrativillkor (yrkande 2), dels ta fram förslag för att motverka att organisationer kan få stöd genom kommuner och regioner om de har nekats statsbidrag med hänvisning till extremism (yrkande 3), dels verka för att införa skärpta och enhetliga demokrativillkor i förordningar i avvaktan på nya demokrativillkor (yrkande 4), dels ta fram förslag för att motverka inkonsekvent utbetalning av statsbidrag (yrkande 6) och dels ta fram förslag för att offentligfinansierat stöd inte ska betalas ut till organisationer som underlättar illegala invandrares vistelse i Sverige (yrkande 7). Markus Wiechel m.fl. (SD) anser i motion 2022/23:2155 yrkande 4 att man bör överväga en utredning om ett statligt utredningsstöd inför utbetalningar av skattemedel till civilsamhället. Motionärerna anser att regeringen bör överväga att tillsätta en ny granskningsgrupp som efter begäran kan användas av olika organ, bl.a. myndigheter, stiftelse och kommuner, i syfte att hjälpa till med utredningen inför utbetalningar av skattemedel till civilsamhället för att säkerställa att skattemedlen används ändamålsenligt.

Amanda Lind m.fl. (MP) anser i kommittémotion 2022/23:1470 yrkande 5 att regeringen bör initiera en dialog med civilsamhället och återkomma med förslag till nya demokrativillkor. Dessa bör bygga på de demokrativillkor som den förra regeringen föreslog, med vissa mindre justeringar.

Jesper Skalberg Karlsson (M) anser i motion 2022/23:1710 att man bör överväga att utreda hur ett förbud mot att använda statliga medel för att bedriva lobbning mot svenska beslutsfattare kan se ut, detta för att säkerställa en ansvarsfull hantering av skattebetalarnas pengar.

Helena Lindahl m.fl. (C) anser i motion 2022/23:1895 yrkande 8 att statliga bidrag inte bör få ges till odemokratiska organisationer som möjliggör våldsbejakande djurrättsextremism.

Christian Carlsson (KD) anser i motion 2022/23:1811 yrkande 2 att offentliga bidrag inte bör gå till föreningar med islamistiska eller odemokratiska kopplingar. Motionären betonar att det behövs ett välavvägt och träffsäkert demokrativillkor för bidrag till det civila samhället.

Bakgrund

För närvarande finns det fler än 100 olika statliga bidrag som fördelas till civilsamhället av ett antal bidragsgivare. Det vanligaste är att myndigheter under regeringen handlägger och beslutar om bidrag. Det förekommer dock att regeringen beslutar om bidrag direkt till en civilsamhällesorganisation. Bidrag fördelas av ca 40 myndigheter som hör till olika departement. Därutöver har några enskilda organ, med stöd i lag, i uppdrag att fördela statliga bidrag. Villkoren för bidragen framgår i regel av de förordningar som avser respektive bidrag. Bidrag till civilsamhället fördelas med stöd av ca 80 förordningar. Ett fåtal bidrag regleras i lag, bl.a. stöd till trossamfund och medel som fördelas ur Allmänna arvsfonden. En del bidrag beslutas med stöd av de uppdrag som myndigheterna har fått i sina regleringsbrev eller i särskilda regleringsbeslut. De senare bidragen saknar stöd i förordningar. Bidrag som fördelas utan stöd i tillämplig förordning avser oftast en begränsad tid eller riktade satsningar¹. Med stödgivningen följer att regeringen ställer upp krav på de organisationer som söker medel. Stöd villkoren säkerställer t.ex. att medlen går till det önskade ändamålet och att medel som använts felaktigt återkrävs. Regeringen ställer upp demokrativillkor i bidragsgivningen till det civila samhället. De demokrativillkor som finns i dag har dock kritiserats för att de skiljer sig åt och är svåra att tillämpa.

Riksrevisionen genomför sedan januari 2022 en granskning av statens bidragsgivning till civilsamhällets organisationer. Granskningen har som syfte att svara på om statens bidragsgivning till civilsamhällets organisationer är effektiv. Riksrevisionen har angett följande om granskningen:

Det har i olika sammanhang riktats kritik mot denna bidragsgivning. Kritiken har bland annat handlat om svårigheter för civilsamhällets organisationer att ta del av bidragen, att de är kortsiktiga och inte träffar rätt. I flera fall ska organisationer ha avstått från att ansöka om bidrag trots att de har varit berättigade till det. Det har också framförts att för höga belopp betalas ut och att organisationer som inte uppfyller villkoren ändå får pengar. Inte sällan florerar mer eller mindre välgrundade rykten om fusk och missbruk. Att det är svårt att följa upp mål och effekter av bidragsgivningen har också lyfts fram.

Resultatet av granskningen ska presenteras i april 2023.

Den förra regeringen lämnade i juli 2022 propositionen Statens stöd till trossamfund samt demokrativillkor vid stöd till civilsamhället (prop. 2021/22:272). I november 2022 återkallade den nuvarande regeringen propositionen (skr. 2022/23:14).

¹ SOU 2021:66 Rätt mottagare – Demokrativillkor och integritet

Statsrådet Jakob Forssmed angav den 6 december 2022 i en interpellationsdebatt (ip. 2022/23:37) om finansiering av religiösa samfund bl.a. följande:

Det råder inget tvivel om att regeringen kommer att återkomma med demokrativillkor. Vi ska göra vad vi kan för att ta fram ett regelverk som är skarpare och mer enkelt att tillämpa också i relation till samfund som ägnar sig åt extremism. [...] Regeringen har varit tydlig med att frågan om förbud mot utländsk finansiering av de trossamfund där det finns en koppling till extremism, islamism och separatism ska utredas. Arbetet med att ta fram direktiv till en utredning bereds för närvarande inom Regeringskansliet. När det gäller den första frågan erhåller Imam Ali Islamic Center i sig inte några statliga bidrag. Däremot finns det en församling som verkar i centrets lokaler som uppbär statsbidrag som en del av Islamiska Shiasamfundet. Som ansvarigt statsråd kan jag inte kommentera ett enskilt ärende. Däremot förutsätter jag att ansvariga myndigheter har tagit del av den debatt som finns kring Islamiska Shiasamfundet och om det finns skäl, vidtar de åtgärder som krävs utifrån gällande regelverk.

I december 2022 bjöd socialminister Jakob Forssmed in representanter från civilsamhället och trossamfundet till ett sakråd² om demokrativillkor för statsbidrag. Vid sakrådet informerade socialministern om att regeringen valt att återkalla den proposition om ett nytt demokrativillkor som lämnades till riksdagen i juli 2022. Syftet med sakrådet var att ge civilsamhället och trossamfundet tillfälle att framföra synpunkter på det förslag till demokrativillkor som fanns i propositionen inför att regeringen arbetar vidare med frågan.

Utredningen om granskning av stöd till civilsamhället, överlämnade i december 2021 slutbetänkandet Rätt mottagare – Granskning och integritet (SOU 2021:99). I betänkandet föreslår utredningen att det inrättas en central funktion med uppgift att bistå beslutsorganen i ärenden där det finns anledning att närmare granska hur en verksamhet som tar emot offentliga medel förhåller sig till våldsbejakande extremism eller andra antidemokratiska miljöer. Betänkandet bereds inom Regeringskansliet.

Regeringen gav den 29 juli 2022 Myndigheten för stöd till trossamfund (SST) i uppdrag att göra en förstudie inför en kommande utredning om utländsk finansiering av trossamfund. Den 13 januari 2023 lämnade SST en rapport där den kartlagt förekomsten av utländsk finansiering av verksamhet hos de trossamfund som i dag är berättigade till statsbidrag. Myndigheten har också analyserat vilka frågor, inom ramen för myndighetens ansvarsområde, som bör omfattas av en kommande utredning om utländsk finansiering av trossamfund.

Den 8 december 2022 gav regeringen Statskontoret i uppdrag att kartlägga och analysera hur Folkbildningsrådet, MUCF, Naturvårdsverket,

² Sakråd är en arbetsmetod i Regeringskansliet som kan användas för att i en avgränsad sakfråga ta del av kunskap och perspektiv från det civila samhällets organisationer och andra relevanta aktörer.

Riksidrottsförbundet, Sisu Idrottsutbildarna, Statens energimyndighet, Statens kulturråd och Statens skolverk (nedan benämnda myndigheterna och organisationerna) arbetar för att säkerställa att deras utbetalningar av stöd till företag och andra juridiska personer är korrekta, för att de används i enlighet med de villkor som ställts upp och för att eventuella återkrav och återbetalningar av stöd hanteras ändamålsenligt och effektivt. Som en del i uppdraget ska myndigheternas och organisationernas rättsliga och administrativa förutsättningar för att säkerställa korrekta utbetalningar av de aktuella stöden kartläggas. Statskontoret ska vidare analysera om det finns behov av förändrade regelverk. Statskontoret ska lämna förslag till åtgärder för att minska riskerna för felaktiga utbetalningar av de aktuella stöden. Åtgärder som är effektiva och samtidigt minimerar administrationen för berörda aktörer bör eftersträvas. Ekonomistyrningsverket ska bistå Statskontoret i arbetet med att identifiera lämpliga åtgärder. Statskontoret ska senast den 7 december 2023 redovisa uppdraget.

Utskottets ställningstagande

I likhet med motionärerna vill utskottet understryka vikten av att statsbidrag inte går till organisationer som agerar i strid med samhällets grundläggande värderingar och de internationella konventionerna om mänskliga rättigheter. Utskottet förutsätter att de myndigheter och organisationer som fördelar statliga bidrag till civilsamhället ser till att bidragen går till de ändamål som de lämnats för, och att bidragen återbetalas om de används för något annat ändamål än det avsedda.

Som framgår ovan bereder regeringen frågan om nya demokrativillkor vid bidragsgivning. Dessutom pågår det dels vid Riksrevisionen en granskning för att ge svar på om statens bidragsgivning till civilsamhällets organisationer är effektiv, dels vid Statskontoret en kartläggning för att analysera hur bl.a. MUCF arbetar för att säkerställa att deras utbetalningar av stöd till företag och andra juridiska personer är korrekta, att de används i enlighet med de villkor som ställts upp och att eventuella återkrav och återbetalningar av stöd hanteras ändamålsenligt och effektivt. Utskottet vill inte föregripa den beredning och det arbete som pågår och avstyrker därmed motionerna 2022/23:920 (SD) yrkandena 1–4, 6 och 7, 2022/23:1470 (MP) yrkande 5, 2022/23:1710 (M), 2022/23:1811 (KD) yrkande 2, 2022/23:1895 (C) yrkande 8 och 2022/23:2155 (SD) yrkande 4.

Fördelning av stöd och civilsamhällets oberoende

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om fördelning av stöd m.m. med hänvisning bl.a. till att Riksrevisionens granskning inte bör föregripas.

Jämför reservation 3 (SD), 4 (C) och 5 (MP).

Motionerna

Jonas Andersson m.fl. (SD) anser i kommittémotion 2022/23:989 yrkande 1 att regeringen bör ta fram förslag för att stärka civilsamhällets oberoende. Motionärerna understryker att det är viktigt att förbättra villkoren för civilsamhället och dess aktörer så att de får enklare att stå på egna ben ekonomiskt, och därmed inte vara beroende av bidrag från staten.

Anne-Li Sjölund m.fl. (C) betonar i kommittémotion 2022/23:860 yrkande 6 att de som bidrar till samhället genom sitt ideella engagemang bör få goda förutsättningar. Motionärerna lyfter fram att det finns ett problem med projektbidrag på bekostnad av grundstöd till ideella organisationer.

Amanda Lind m.fl. (MP) framhåller i kommittémotion 2022/23:1470 yrkande 1 vikten av att stärka långsiktiga stöd till civilsamhället framför tillfälliga satsningar och projektstöd. I samma motion yrkande 2 vill motionärerna se över möjligheten att i högre grad övergå till fleråriga verksamhetsstöd, utan att tumma på kontroll och uppföljning, för att underlätta för föreningslivet.

Bakgrund

Som nämnts ovan finns det för närvarande fler än 100 olika statliga bidrag som fördelas till civilsamhället av ett antal bidragsgivare. Det vanligaste är att myndigheter under regeringen handlägger och beslutar om bidrag. Bidrag fördelas av ca 40 myndigheter som hör till olika departement. Villkoren för bidragen framgår i regel av de förordningar som avser respektive bidrag. Bidrag som fördelas utan stöd av tillämplig förordning avser oftast en begränsad tid eller riktade satsningar.

Riksrevisionen genomför som nämns ovan sedan januari 2022 en granskning av statens bidragsgivning till civilsamhällets organisationer. Granskningen har som syfte att svara på om statens bidragsgivning till civilsamhällets organisationer är effektiv. Riksrevisionen har angett bl.a. följande om granskningen:

Det har i olika sammanhang riktats kritik mot denna bidragsgivning. Kritiken har bland annat handlat om svårigheter för civilsamhällets organisationer att ta del av bidragen, att de är kortsiktiga och inte träffar rätt. I flera fall ska organisationer ha avstått från att ansöka om bidrag trots att de har varit berättigade till det.

Resultatet av granskningen ska presenteras i april 2023.

I budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 17) anges följande:

Statsbidrag om sammanlagt cirka 26,4 miljarder kronor (varav 12 miljarder kronor till biståndsverksamheter) fördelades till det civila samhällets organisationer under 2021, vilket är cirka 2,1 miljarder kronor mer än 2020. Av statsbidragen har cirka 2,9 miljarder kronor tillförts mot bakgrund av pandemin, vilket är en ökning med cirka 750 miljoner kronor. Under 2021 uppgick andelen generella bidrag till 94,8 procent, vilket kan jämföras med 93,5 procent 2020. En hög andel generella bidrag är i linje med regeringens ambition om självständighet och oberoende med stort utrymme för egna initiativ. [...] Av totalt 255 statsbidrag till det civila samhällets organisationer under 2022 beviljades 66 för två år eller mer, motsvarande cirka 26 procent. Detta är en högre andel jämfört med 2020.

Under 2019 återinfördes skattereduktionen för gåvor till ideell verksamhet (prop. 2018/19:92, bet 2018/19:SkU21, rskr. 2018/19:248). Avdragsrätten för gåvor utökades den 1 januari 2022 (bet. 2021/22:FiU1, rskr. 2021/22:46). Den maximala reduktionen uppgår nu till 3 000 kronor, vilket motsvarar gåvor på totalt 12 000 kronor. Skattereduktionen gäller för fysiska personer och bara för gåvor till på förhand godkända gåvomottagare.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar först att målet för politiken för det civila samhället är att villkoren för det civila samhället ska förbättras, och det civila samhällets oberoende är en central princip i politiken för det civila samhället³. Utskottet konstaterar vidare att den höga andelen generella bidrag och ökningen av beviljade bidrag för två år eller längre till det civila samhällets organisationer är i linje med ambitionen om ett självständigt och oberoende civilsamhälle med stort utrymme för egna initiativ. Även återinförandet av skattereduktionen för gåvor till ideell verksamhet bidrar enligt utskottet till bättre förutsättningar för civilsamhället och en större möjlighet till oberoende. Med hänsyn till detta och till Riksrevisionens granskning av statens bidragsgivning till civilsamhällets organisationer, som inte bör föregripas, anser utskottet att motionerna 2022/23:860 (C) yrkande 6, 2022/23:989 (SD) yrkande 1 och 2022/23:1470 (MP) yrkandena 1 och 2 inte bör leda till någon åtgärd från riksdagens sida och de avstyrks därmed.

³ Prop. 2009/10:55, bet. 2009/10:KrU7, rskr. 2009/10:195.

Samverkan mellan civilsamhället och offentlig verksamhet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om samverkan mellan civilsamhället och offentlig verksamhet.

Jämför reservation 6 (C) och 7 (MP).

Motionerna

Anne-Li Sjölund m.fl. (C) understryker i kommittémotion 2022/23:860 yrkande 3 behovet av att utveckla modeller för partnerskap mellan ideella organisationer, offentliga organ och näringslivet för att underlätta fler samarbeten.

Elin Söderberg m.fl. (MP) framhåller i kommittémotion 2022/23:2171 yrkande 22 att samverkan mellan civilsamhället och den offentliga verksamheten behöver stärkas för att ge likvärdiga möjligheter i hela landet.

Bakgrund

Målet för politiken för det civila samhället är att villkoren för det civila samhället ska förbättras. Detta ska ske i dialog med det civila samhällets organisationer (prop. 2009/10:55, bet. 2009/10:KrU7, rskr. 2009/10:195).

I budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1, utg.omr. 17) anger regeringen att principen om dialog handlar bl.a. om att det ska finnas en dialog mellan regeringen och det civila samhället i alla frågor och beslutsprocesser som rör det civila samhällets villkor och verksamheter. Under 2021 fanns det i Regeringskansliet 44 fasta forum för samråd med det civila samhällets organisationer. Utöver dessa fasta forum anordnade Regeringskansliet 112 möten för samråd med det civila samhällets organisationer i specifika frågor. Av dessa möten var 26 sakråd varav 9 EU-sakråd och 5 med anledning av pandemin.

Av MUCF:s webbplats framgår följande som rör samverkan:

Nationella strukturer och modeller för samverkan (NOD)

Nationellt organ för dialog och samråd mellan regeringen och det civila samhället (NOD) är en stödstruktur för samverkan. Syftet med NOD är att underlätta samverkan mellan offentliga aktörer och det civila samhällets organisationer på nationell nivå och att erbjuda mötesplatser för att främja dialog.

Partsgemensamt forum

Partsgemensamt forum (PGF) är en strukturerad dialog mellan regeringen och civilsamhällets organisationer. Dialog och ömsesidig förståelse är det grundläggande syftet och avsikten är att dialogen ska bidra till att förbättra villkoren för civilsamhällets organisationer. Civilsamhällets organisationer och regeringen bidrar ömsesidigt med underlag till dialogen.

Sakråd

Sakråd är en arbetsmetod i Regeringskansliet för att ta tillvara civilsamhällets unika kunskap och perspektiv i olika sakfrågor. Det är en arbetsmetod för att tydliggöra vilka civilsamhällesaktörer som bjuds in, vilka frågor som tas upp, hur frågorna processas och på vilket sätt synpunkterna från civilsamhällets tas omhand.

MUCF har tagit fram rapporter för inspiration om hur kommuner och regioner samverkar med civilsamhället, bl.a. Regionerna och civilsamhället - stöd och samverkan samt Samverkan mellan kommun och civilsamhälle - en inspirationsrapport med exempel från sex kommuner. MUCF driver också nätverk med civilsamhällets organisationer, kommuner, regioner och myndigheter.

Idéburet offentligt partnerskap (IOP) är en modell för samverkan mellan det offentliga och den idéburna sektorn. Syftet med IOP är att möjliggöra problemlösning mellan sektorer och att stötta en idéburen verksamhet som hanterar någon form av samhällsutmaning. Modellen togs fram av paraplyorganisationen Forum – idéburna organisationer med social inriktning 2010.

Utredningen om idéburna aktörer i välfärden lämnade i december 2019 betänkandet Idéburen välfärd (SOU 2019:56). I utredningens uppdrag ingick bl.a. att föreslå riktlinjer, kriterier eller andra tillämpbara instrument för ingående av IOP för att främja samverkan mellan idéburna aktörer och det offentliga. Utredningen tog fram en särskild vägledning, med konkreta exempel och beskrivningar av olika alternativ för att kunna ingå IOP som är förenligt med tillämpliga regelverk, som kommunallagen (2017:725), upphandlingslagstiftningen och statsstödsreglerna. Vägledningen vänder sig i första hand till beslutsfattare och handläggare i kommuner, regioner och statliga myndigheter samt till idéburna aktörer.

Den förra regeringen lämnade i mars 2022 propositionen Idéburen välfärd där syftet med förslagen var att underlätta för idéburna organisationer att delta i och bidra till den offentliga välfärden och där kommuner, regioner och statliga myndigheter genom förslagen i större utsträckning än tidigare ska kunna dra nytta av de idéburna organisationernas kompetens, erfarenhet och andra resurser. Riksdagen ställde sig delvis bakom förslagen i propositionen, bl.a. förslagen om att införa en ny lag om registrering av idéburna organisationer och om ändringar i lagen (2016:1145) om offentlig upphandling. Förslagen trädde i kraft den 1 januari 2023 (prop. 2021:22/135, bet. 2021/22:FiU28, rskr. 2021/22:349).

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar motionärernas uppfattning om vikten av samverkan mellan civilsamhället och offentlig verksamhet, men även med näringslivet. Som framgår ovan förekommer samverkan på flera olika sätt och regeringen har bl.a. ett stort antal samråd med det civila samhället, t.ex. i form av fasta forum men också i specifika frågor. Dessutom förekommer samverkan genom IOP,

och regeringen har som framgår ovan också lämnat propositionen Idéburen välfärd, som riksdagen delvis bifallit, och som syftar till samverkan. Utskottet anser inte att motionerna 2022/23:860 (C) yrkande 3 och 2022/23:2171 (MP) yrkande 22 bör leda till någon åtgärd från riksdagens sida, varför motionsyrkandena avstyrks.

Effekterna av coronapandemin på civilsamhället

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om en översyn av effekterna av coronapandemin på civilsamhället.

Jämför reservation 8 (C).

Motionen

Anne-Li Sjölund m.fl. (C) anser i kommittémotion 2022/23:860 yrkande 1 att det bör göras en översyn av effekterna av coronapandemin på civilsamhället inklusive idrottslivet för att se vilka åtgärder som kan krävas.

Bakgrund

Regeringen beslutade i juni 2020 att tillsätta en kommission med uppdrag att utvärdera regeringens, förvaltningsmyndigheternas, regionernas och kommunernas åtgärder för att begränsa spridningen av det virus som orsakar sjukdomen covid-19 och spridningens effekter. Kommissionen, som antog namnet Coronakommissionen, överlämnade i december 2020 ett första delbetänkande, Äldreomsorgen under pandemin (SOU 2020:80), i oktober 2021 sitt andra delbetänkande, Sverige under pandemin (SOU 2021:89) och i februari 2022 slutbetänkandet Sverige under pandemin (SOU 2022:10). Kommissionen gör i det andra delbetänkandet bedömningen att civilsamhället har varit en viktig resurs under pandemin och att det offentliga i nästa kris måste ta bättre vara på den kompetens och erfarenhet som finns i civilsamhällets organisationer.

Enligt uppgift från Regeringskansliet var civilsamhällets insatser under pandemin av stor vikt. Regeringen valde att tidigt under pandemin lyssna till civilsamhällets röster, bl.a. genom ett antal sakråd och i utarbetande av stöd för civilsamhällets insatser för socialt särskilt utsatta grupper. Erfarenheterna av civilsamhällets insatser har enligt regeringen efter pandemin tagits tillvara i samband med nya samhällsutmaningar. Exempelvis genomförde regeringen tidigt under Rysslands invasion av Ukraina sakråd med civilsamhällets organisationer för att få underlag till stöd för civilsamhällets insatser i flyktingmottagandet och för att få lägesbilder från civilsamhället om aktuella behov i flyktingmottagandet i stort. Enligt Regeringskansliet har pandemin också visat på vikten av god kunskap om civilsamhället och dess kapacitet hos

offentliga aktörer på olika nivåer, vilket är en erfarenhet som regeringen tar med sig i det långsiktiga arbetet för goda villkor för civilsamhället.

Varje år följer MUCF upp villkoren för det civila samhället och hur dessa utvecklas över tid. MUCF lämnade i december 2020 rapporten Coronakrisens konsekvenser för det civila samhället – Lägesbild oktober 2020. I maj 2021 lämnade MUCF uppföljningsrapporten Ett år av utmaningar – Uppföljning av ideella föreningars villkor 2021.

MUCF kommenterar rapporten på följande sätt:

Vi har levt i en pandemi i över ett år, vilket givetvis sätter sina spår i det civila samhället som i stora delar har fått ställa in eller ställa om sina verksamheter. När förutsättningarna att bedriva verksamhet förändras på det sättet, påverkas föreningarnas möjlighet att bedriva påverkansarbete, det ger negativa konsekvenser för ekonomin och risken att tappa medlemmar är stor. Å andra sidan visar rapporten också att många ideella föreningar står starka, även under en pandemi. Det är inte fler som funderar på att lägga ner sin verksamhet jämfört med tidigare och många tror sig ha goda möjligheter att utveckla sin verksamhet under kommande år.

Nästa rapport om civilsamhällets villkor och utveckling är enligt MUCF planerad till maj 2023.

I budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 17) anges att Regeringskansliet med anledning av pandemin under 2020 arrangerade ett trettiotal större dialogmöten med deltagande från en stor bredd av civilsamhällets organisationer. I budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 17) anges att det under 2021 med anledning av pandemin arrangerades fem samråd med civilsamhällesorganisationer.

Regeringen lämnade i september 2022 skrivelsen Riksrevisionens rapport om statens krisstöd till idrott och kultur under coronapandemin (skr. 2021/22:283). I skrivelsen redovisar regeringen sin bedömning av Riksrevisionens iakttagelser i rapporten Operation Rädda branschen – statens krisstöd till idrott och kultur under coronapandemin (RiR 2022:7).

Regeringen konstaterar i skrivelsen bl.a. följande:

Pandemin drabbade kultur- och idrottsområdet hårt. De rekommendationer och deltagarbegränsningar som infördes till följd av pandemin innebar att stora delar av kultur- och idrottssektorn fick stänga ner eller kraftigt begränsa sin verksamhet. Krisstöd till bland annat kultur- och idrottsområdet har varit en viktig del i regeringens arbete med att lindra de ekonomiska konsekvenserna av pandemin. Som Riksrevisionens rapport visar fattade regeringen under den granskade perioden beslut om extra stöd till idrotten och kulturen på kort tid och vid upprepade tillfällen. Regeringen konstaterar att Riksrevisionens övergripande slutsats är att regeringen och de bidragsgivande organisationerna har utformat och fördelat de granskade krisstöden på ett i huvudsak ändamålsenligt och effektivt sätt.

Riksdagen beslutade i november 2022 att lägga skrivelsen till handlingarna (bet. 2022/23:KrU4, rskr. 2022/23:30).

År 2021 lämnade Mistra Sport and Outdoors⁴ rapporten Idrotten och friluftslivet under coronapandemin – Resultat från två undersökningar om coronapandemins effekter på idrott, fysisk aktivitet och friluftsliv (rapport 2021:2). Syftet med studien var att kartlägga och öka förståelsen för coronapandemins konsekvenser i Sverige på idrott, fysisk aktivitet och friluftsliv, för att bättre kunna analysera effekterna utifrån ett miljöperspektiv och se möjligheter till förändring. En fråga som besvarades var bl.a. om vilka konsekvenser pandemin hade på människors fysiska aktivitet, idrottsutövande och friluftsliv. Av studien framgår bl.a. att konsekvenser för både idrotten och friluftslivet var att utbudet av organiserade aktiviteter minskade drastiskt under pandemin, att grönområden och den nära naturmiljön växte i betydelse för människor samt att möjligheten att delta i idrott och friluftsliv tillsammans med andra människor blev viktig för det sociala livet under pandemin. För de som inte kunde delta var saknaden av det sociala sammanhanget stor.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att bl.a. Coronakommissionen, MUCF och idrottsrörelsen har tittat på pandemins konsekvenser för civilsamhället och dragit vissa slutsatser, som att civilsamhället kan och bör vara en viktig resurs i kristider och hur civilsamhället har påverkats. Regeringskansliet har också via en rad dialoger följt civilsamhället under pandemin. Utskottet anser inte att motion 2022/23:860 (C) yrkande 1 bör leda till någon åtgärd från riksdagens sida, varför yrkandet avstyrks.

Ideella ledare

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om ideella ledare.
Jämför reservation 9 (MP).

Motionen

Amanda Lind m.fl. (MP) anser i kommittémotion 2022/23:1470 yrkande 6 att det bör genomföras en satsning på ideella ledare. Motionärerna betonar att det behövs en kraftsamling mellan civilsamhällets organisationer och offentliga aktörer där hinder kan identifieras och åtgärder föreslås. Motionärerna anser att denna satsning bör ges i uppdrag till lämplig myndighet.

⁴ Mistra Sport and Outdoors är ett forsknings- och samverkansprogram för att skapa kunskap och lösningar för ökad hållbarhet inom idrotten och friluftslivet.

Bakgrund

På MUCF:s webbplats anges följande:

Målet med den svenska civilsamhällespolitiken är att villkoren för det civila samhället som en central del av demokratin ska förbättras. Det ska ske i dialog med det civila samhällets organisationer. Under perioden 2022–2024 kommer vi särskilt arbeta för bl.a. ökad kunskap hos offentliga aktörer om civilsamhällets förutsättningar, roll och mervärde.

Statsbidrag till det civila samhällets organisationer fördelas inom flera områden. Inom området Politik för det civila samhället ligger anslagen 13:1 Stöd till idrotten, 13:2 Bidrag till allmänna samlingslokaler, 13:3 Stöd till friluftorganisationer, 13:4 Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer och 13:5 Insatser för den ideella sektorn.

På Riksidrottsförbundets (RF) webbplats anges bl.a. följande om ledare:

Vår ryggrad är de 800 000 ledarna varav den stora majoriteten är ideella. Om de skulle avlönas för den tid de lägger ner med en fritidsledarlön skulle det kosta samhället 20 miljarder kronor. Detta är långt ifrån vad stat, landsting/region och kommun stöttar idrottsrörelsen med. Ett stabilt och långsiktigt basstöd till idrottsrörelsen gör att vi kan behålla den omfattande föreningsverksamhet som bedrivs i alla landets kommuner där vi möter 145 000 barn och ungdomar varje dag året om.

Domare, ledare och funktionärer hade få eller inga uppdrag när idrotten ställdes in och färre har kommit tillbaka när idrottsrörelsen nu återstartar. För att stötta medlemsförbund och idrottsföreningar pågår ett arbete runt om i Riksidrottsförbundets och SISU Idrottsutbildarnas 19 distrikt med att genom folkbildningens verksamhetsformer, såsom lärgrupper och stöd i processarbeten, sätta fokus på och ta fram metoder för återrekrytering av ledare. Dessutom har Riksidrottsförbundet tillsammans med den ideella organisationen Folkspel tagit fram filmer om det ideella ledarskapet och pratat med sex olika tränare om vad som driver dem i sitt engagemang.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att det när det gäller ledare inom idrottsrörelsen pågår ett arbete inom Riksidrottsförbundet och Sisu Idrottsutbildarnas 19 distrikt med att sätta fokus på och ta fram metoder för återrekrytering av ledare. Utskottet förutsätter att frågan om att satsa på ideella ledare vid behov också tas upp av bl.a. MUCF vid dialogmöten med civilsamhället, och särskilt under 2022–2024 då särskilt fokus kommer att ligga på att öka kunskapen hos offentliga aktörer om civilsamhällets förutsättningar, roll och mervärde. Utskottet anser inte att motion 2022/23:1470 (MP) yrkande 6 bör leda till någon åtgärd från riksdagens sida, varför motionsyrkandet avstyrks.

Ofrivillig ensamhet bland äldre

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om ofrivillig ensamhet bland äldre med hänvisning till att yrkandena till viss del är tillgodosedda. Jämför reservation 10 (S).

Motionerna

Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) framhåller i kommittémotion 2022/23:2061 yrkande 40 att pensionärsorganisationerna har en nyckelroll i arbetet mot ensamhet bland äldre.

Eva Lindh m.fl. (S) anser i motion 2022/23:1726 att det behövs en samlad strategi för att stödja lokala insatser och engagemang inom civilsamhället som hjälper till att bryta äldres ensamhet.

Bakgrund

För att stärka folkhälsan och minska konsekvenserna av ofrivillig ensamhet föreslog regeringen i budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg. omr. 9 och 17) en treårig satsning som 2023 skulle uppgå till sammanlagt 300 miljoner kronor. I budgetpropositionen angavs att ofrivillig ensamhet och isolering är ett folkhälsoproblem som drabbar många människor, inte minst äldre, som varit särskilt utsatta under covid-19-pandemin. Den ofrivilliga ensamheten skapar enligt regeringen ett större behov av hälso- och sjukvård och omsorg och bidrar till förtida död och hälsoproblem, bl.a. i form av psykisk ohälsa. Samhället behöver angav regeringen kraftsamla mot ofrivillig ensamhet, isolering och dess konsekvenser. Regeringen föreslog i budgetpropositionen för 2023 utgiftsområde 9 en ökning av dels anslaget 2:1 Folkhälsomyndigheten med 5 miljoner kronor för kartläggning av framtagande av en nationell strategi mot ensamhet, dels anslaget 2:7 Stöd för att förebygga ohälsa och ensamhet bland äldre med 145 miljoner kronor för att stärka stödet till kommuner och regioner för att bryta och förebygga ofrivillig ensamhet och isolering bland äldre, bl.a. i form av s.k. äldresamtal. Regeringen föreslog i budgetpropositionen för 2023 utgiftsområde 9 även en ökning av anslaget 4:5 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldreområdet med 50 miljoner kronor till en kommunal satsning för att motverka ensamhet bland äldre. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag (bet. 2022/23:SoU1, rskr. 2022/23:75).

Regeringen föreslog också i budgetpropositionen för 2023 utgiftsområde 17 dels en ökning av anslaget 13:1 Stöd till idrotten med 25 miljoner kronor för en förstärkning av satsningen Äldrelyftet för ökad fysisk aktivitet och gemenskap bland äldre, dels en ökning av anslaget 13:5 Insatser för den ideella sektorn med 75 miljoner kronor för att tillföra mer medel till civilsamhälles-

organisationer som arbetar med att motverka ofrivillig ensamhet bland äldre, och andra utsatta grupper. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag (bet. 2022/23:KrU1, rskr. 2022/23:73).

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens bedömning att det behövs en kraftsamling mot ofrivillig ensamhet och isolering och välkomnar därmed regeringens treåriga satsning på att stärka folkhälsan och minska konsekvenserna av ofrivillig ensamhet. I satsningen ingår som framgår ovan bl.a. en kartläggning för att ta fram en nationell strategi mot ensamhet, stöd för att förebygga ohälsa och ensamhet bland äldre, stöd till kommuner och regioner för att bryta ofrivillig ensamhet och isolering bland äldre, bl.a. äldresamtal, satsning på Äldrelyftet för ökad fysisk aktivitet och gemenskap bland äldre samt medel till civilsamhällesorganisationer i deras arbete med att motverka ofrivillig ensamhet bland bl.a. äldre. Utskottet delar vidare motionärernas uppfattning att pensionsorganisationerna har en viktig roll att fylla i arbetet mot ensamhet bland äldre samt vikten av att stödja lokala insatser och engagemang inom civilsamhället. Utskottet anser att motionerna 2022/23:1726 (S) och 2022/23:2061 (S) yrkande 40 till viss del är tillgodosedda och inte bör leda till någon åtgärd från riksdagens sida, varför de avstyrks.

Det ideella föreningslivets särart

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om det ideella föreningslivets särart.

Jämför reservation 11 (S, MP) och 12 (C).

Motionerna

Lawen Redar m.fl. (S) framhåller i kommittémotion 2022/23:2054 yrkande 28 vikten av att värna det ideella föreningslivets särart och att ideell föreningsverksamhet inte ska behöva anpassa sig efter regler utformade för kommersiell verksamhet.

Anne-Li Sjölund m.fl. (C) anser i kommittémotion 2022/23:860 yrkande 4 att en föreningsrättsutredning bör tillsättas för att tydliggöra och stärka civilsamhällets särart samt öka förutsättningarna för att kunna hantera kriser. Motionärerna framhåller att det har lett till svårigheter för de som arbetar ideellt att en marknad har uppstått på vissa områden där tidigare bara föreningsdriven verksamhet har verkat.

Bakgrund

I det civila samhället ingår allt från nätverk, tillfälliga sammanslutningar och frivilliga insatser till ideella föreningar, registrerade trossamfund, stiftelser och kooperativ. I målet för politiken för det civila samhället, som är att förbättra villkoren för det civila samhället, ingår att fördjupa och sprida kunskapen om det civila samhället. I budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg. omr. 17) anger regeringen att MUCF under 2021 genomförde flera aktiviteter för att förbättra samverkan mellan den offentliga sektorn och det civila samhället. Ett flertal träffar genomfördes med regionerna för att öka kunskapen om och samverkan med det civila samhället. Enligt MUCF:s uppföljning av ideella föreningars villkor 2021 anser enligt regeringen en majoritet av föreningarna att offentliga företrädare har förståelse för föreningarnas villkor och förutsättningar.

Ett exempel på att hänsyn tagits till det civila samhällets särart, som nämns ovan, är propositionen Idéburen välfärd (prop. 2021:22/135), där syftet med förslagen var att underlätta för idéburna organisationer att delta i och bidra till den offentliga välfärden och där kommuner, regioner och statliga myndigheter genom förslagen i större utsträckning än tidigare ska kunna dra nytta av de idéburna organisationernas kompetens, erfarenhet och andra resurser. Riksdagen ställde sig delvis bakom förslagen i propositionen, bl.a. förslagen om att införa en ny lag om registrering av idéburna organisationer och om ändringar i lagen om offentlig upphandling. Ändringarna trädde i kraft den 1 januari 2023 (bet. 2021/22:FiU28, rskr. 2021/22:349).

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar motionärernas uppfattning om vikten av att värna det ideella föreningslivets särart. Målet för politiken för det civila samhället är också att förbättra villkoren för det civila samhället, och ett exempel på detta som nämns ovan är de insatser som gjordes enligt förslagen i propositionen Idéburen välfärd. Utskottet anser inte att motionerna 2022/23:860 (C) yrkande 4 och 2022/23:2054 (S) yrkande 28 bör leda till någon åtgärd från riksdagens sida, varför yrkandena avstyrks.

Strategi för svenskar som lämnat eller återvänt till Sverige

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om en strategi för svenskar som lämnat eller återvänt till Sverige.

Motionen

Markus Wiechel m.fl. (SD) anser i motion 2022/23:554 yrkande 1 att regeringen tillsammans med t.ex. de intresseorganisationer som i dag finns bör ta fram en strategi för hur man kan verka för att föra samman och stötta utlandssvenskarna, den svenska diasporan. Motionärerna anser vidare att regeringen även bör ta fram en strategi för att stötta de svenskar som återvänt till Sverige (yrkande 2).

Bakgrund

Svenskar i Världen är en ideell och politisk oberoende organisation som sedan 1938 verkar för att öka och tillvarata svenskers internationella erfarenheter och kompetens. Det gör de genom att bedriva påverkansarbete, vara remissinstans och ge information och stöd till de enligt dem närmare 700 000 svenskar som studerar, arbetar eller av andra skäl bor utomlands, men också för de utlandssvenskar som återvänder till Sverige. Svenskar i Världen har sedan 2011 en arbetsgrupp som har i uppgift att arbeta med frågor som berör återvändande utlandssvenskar. Arbetsgruppens uppgift är att synliggöra värdet av utlandssvenskars kunskaper och erfarenheter, men också att informera svenskar som flyttar utomlands om vad som krävs för att återflytningen till Sverige ska bli positiv. Arbetet utförs i huvudsak genom påverkan, men också genom att man arrangerar nätverksträffar och sprider relevant information. Organisationen får inga statliga medel men får stöd av näringslivet och enskilda medlemmar.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser inte att motionsyrkandena bör leda till någon åtgärd från riksdagens sida och avstyrker därmed motion 2022/23:554 (SD) yrkandena 1 och 2.

Stöd till trossamfund

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om stöd till trossamfund med hänvisning till att den beredning och det arbete som pågår i dessa frågor inte bör föregripas.

Jämför reservation 13 (S) och 14 (SD) samt särskilt yttrande 2 (SD).

Motionerna

Lawen Redar m.fl. (S) framhåller i kommittémotion 2022/23:2054 yrkande 21 trossamfundens vikt och betydelse och anser att det är nödvändigt med en

reformerat lagstiftningen om stödet till trossamfund, bl.a. med ett förtydligt demokrativillor som skyndsamt behöver komma på plats.

Jonas Andersson m.fl. (SD) anser i kommittémotion 2022/23:920 yrkande 5 att regeringen bör utreda konsekvenserna av utbetalt offentlig-finansierat stöd till organisationer inom Muslimska brödraskapets nätverk. I kommittémotion 2022/23:1020 yrkande 4 av Runar Filper m.fl. (SD) anser motionärerna att regeringen snarast bör ombesörja att det införs exkluderingskriterier för stödgivning till trossamfund. I samma motion yrkande 5 anser motionärerna att regeringen bör verka för att motverka extremism inom svenska trossamfund. Genom att man säkrar en ändamålsenlig användning av stödet till trossamfund och bedriver tillsyn kan enligt motionärerna aktörer som inte delar samhällets grundläggande värderingar upptäckas i ett tidigt skede. Markus Wiechel m.fl. (SD) anser i motion 2022/23:2155 yrkande 1 att regeringen bör överväga att slopa skattefinansierade statliga bidrag till trossamfund som inte är kopplade till bevarande av kulturarvet. Motionärerna betonar att ens religion är en privat angelägenhet och ska finansieras privat. I samma motion anser motionärerna vidare att regeringen bör överväga dels att granska stöd som går till trossamfund med en internationell koppling (yrkande 2), dels att lägga ned Myndigheten för stöd till trossamfund (yrkande 3), dels att verka för ett stopp för kommunalt stöd till Muslimska brödraskapet och dess underorganisationer (yrkande 5) och dels att utreda konsekvenserna av det ekonomiska stöd som betalas ut till organisationer inom Muslimska brödraskapets nätverk, bl.a. studieförbundet Ibn Rushd (yrkande 6).

Bakgrund

Enligt lagen (1999:932) om stöd till trossamfund bestämmer regeringen vilka trossamfund som kan få statsbidrag. Stöd kan lämnas som statsbidrag och som statlig hjälp med avgifter till registrerade trossamfund. Mål för stödet är att det ska bidra till att skapa förutsättningar för trossamfunden att bedriva en aktiv och långsiktigt inriktad religiös verksamhet i form av gudstjänst, själavård, undervisning och omsorg. Statsbidrag får enligt lagen lämnas endast till ett trossamfund som bidrar till att upprätthålla och stärka de grundläggande värderingar som samhället vilar på, och är stabilt och har egen livskraft. Rådet för beslut om statsbidrag till trossamfund vid Myndigheten för stöd till trossamfund (SST) prövar frågor om statsbidrag enligt förordningen (1999:974) om statsbidrag till trossamfund. Rådet får besluta att ett beviljat bidrag inte ska betalas ut om det kan antas att bidraget har beviljats på grund av felaktiga uppgifter. Rådet får även besluta att ett bidrag ska betalas tillbaka om det har beviljats på grund av felaktiga uppgifter, det inte används för det ändamål det beviljats för eller trossamfundet eller församlingen inte lämnar sådana handlingar och andra uppgifter som rådet efterfrågar.

Betänkandet Statens stöd till trossamfund i ett mångreligiöst Sverige (SOU 2018:18) lämnades i mars 2018. Den förra regeringen lämnade i juli 2022

propositionen Statens stöd till trossamfund samt demokrativillkor vid stöd till civilsamhället (prop. 2021/22:272). Som framgår ovan återkallade den nuvarande regeringen propositionen i november 2022 (skr. 2022/23:14).

Statsrådet Jakob Forssmed angav den 6 december 2022 i en interpellationsdebatt (ip. 2022/23:37) om finansiering av religiösa samfund bl.a. följande:

Det råder inget tvivel om att regeringen kommer att återkomma med demokrativillkor. Vi ska göra vad vi kan för att ta fram ett regelverk som är skarpare och mer enkelt att tillämpa också i relation till samfund som ägnar sig åt extremism. [...] Regeringen har varit tydlig med att frågan om förbud mot utländsk finansiering av de trossamfund där det finns en koppling till extremism, islamism och separatism ska utredas. Arbetet med att ta fram direktiv till en utredning bereds för närvarande inom Regeringskansliet. När det gäller den första frågan erhåller Imam Ali Islamic Center i sig inte några statliga bidrag. Däremot finns det en församling som verkar i centrets lokaler som uppbär statsbidrag som en del av Islamiska Shiasamfunden. Som ansvarigt statsråd kan jag inte kommentera ett enskilt ärende. Däremot förutsätter jag att ansvariga myndigheter har tagit del av den debatt som finns kring Islamiska Shiasamfunden och om det finns skäl, vidtar de åtgärder som krävs utifrån gällande regelverk.

Som framgår ovan bjöd statsrådet Jakob Forssmed in representanter från civilsamhället och trossamfunden till ett sakråd om demokrativillkor för statsbidrag i december 2022. Vid sakrådet informerade socialministern om att regeringen valt att återkalla den proposition om ett nytt demokrativillkor som lämnades till riksdagen i juli 2022. Syftet med sakrådet var att ge civilsamhället och trossamfunden tillfälle att framföra synpunkter på det förslag till demokrativillkor som fanns i propositionen inför att regeringen arbetar vidare med frågan.

Utredningen om granskning av stöd till civilsamhället överlämnade i december 2021 slutbetänkandet Rätt mottagare – Granskning och integritet (SOU 2021:99). I betänkandet föreslog utredningen att det inrättas en central funktion med uppgift att bistå beslutsorganen i ärenden där det finns anledning att närmare granska hur en verksamhet som tar emot offentliga medel förhåller sig till våldsbejakande extremism eller andra antidemokratiska miljöer. Betänkandet bereds inom Regeringskansliet.

Regeringen gav i juli 2022 SST i uppdrag att göra en förstudie inför en kommande utredning om utländsk finansiering av trossamfund. SST skulle kartlägga förekomsten av utländsk finansiering av verksamhet hos de trossamfund som i dag är berättigade till statsbidrag. Myndigheten skulle också analysera vilka frågor, inom ramen för myndighetens ansvarsområde, som bör omfattas av en kommande utredning om utländsk finansiering av trossamfund. Uppdraget redovisades den 13 januari 2023 av SST, som dels har anlitat oberoende forskare för att kartlägga förekomsten av utländsk finansiering hos statsbidragsberättigade trossamfund, dels har genomfört kunskapsinhämtande seminarier med andra myndigheter, forskare och ett urval statsbidragsberättigade trossamfund. Mot bakgrund av de synpunkter

som kommit fram anger SST att parternas samlade bedömning är att frågan om utländsk finansiering är värd att utreda men kräver en tydlig förståelse för trossamfundens villkor och samhälleliga kontext. Frågan om utländsk finansiering bereds inom Regeringskansliet.

I juli 2022 gav regeringen vidare SST i uppdrag att öka kunskapen bland företrädare för trossamfund om demokratins principer och möjligheter till deltagande och delaktighet. SST ska göra utbildningsinsatser för bl.a. trossamfundsledare för att stärka samfundens kunskap om, och arbete med demokratiska principer och individers möjlighet att vara delaktiga i samhället. Insatserna ska särskilt rikta sig till kvinnor inom samfundet som inte nåtts lika tydligt av tidigare insatser. Uppdraget ska redovisas senast den 5 mars 2023.

Riksrevisionen genomför en granskning av statens bidragsgivning till civilsamhällets organisationer. Granskningen har som syfte att svara på om statens bidragsgivning till civilsamhällets organisationer är effektiv. SST är en av de myndigheter som granskas. Resultatet av granskningen ska presenteras i april 2023.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att statens stöd till trossamfundet är viktigt och bidrar till att bl.a. stärka människors möjlighet att utöva sin religion. I likhet med motionärerna vill utskottet understryka att statsbidrag inte ska gå till trossamfund som agerar i strid med samhällets grundläggande värderingar. Utskottet förutsätter att de medel SST fördelar till trossamfundet går till det ändamål som det lämnats för, och att bidragen återbetalas om de används för något annat ändamål än det avsedda. Som framgår ovan bereder regeringen frågan om nya demokrativillkor vid bidragsgivning, och vid Riksrevisionen pågår en granskning av statens bidragsgivning till bl.a. SST. När det gäller kommunalt stöd gäller kommunalt självstyre, men det kan nämnas att Utredningen om granskning av stöd till civilsamhället i slutbetänkandet Rätt mottagare – Granskning och integritet (SOU 2021:99) föreslog att det inrättas en central funktion med uppgift att bistå beslutsorganen i ärenden där det finns anledning att närmare granska hur en verksamhet som tar emot offentliga medel förhåller sig till våldsbejakande extremism eller andra antidemokratiska miljöer. Betänkandet bereds inom Regeringskansliet. Vidare vill utskottet påpeka att även frågan om utländsk finansiering av trossamfund bereds inom Regeringskansliet.

Mot bakgrund av det anförda, och med hänsyn till att utskottet inte vill föregripa den beredning och det arbete som pågår inom Regeringskansliet och Riksrevisionen avstyrks motionerna 2022/23:920 (SD) yrkande 5, 2022/23:1020 (SD) yrkandena 4 och 5, 2022/23:2054 (S) yrkande 21 och 2022/23:2155 (SD) yrkandena 1–3, 5 och 6.

Skäl till att staten stöttar trossamfund

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om skäl till att staten stöttar trossamfund.

Jämför reservation 15 (SD).

Motionen

Runar Filper m.fl. (SD) anser i kommittémotion 2022/23:1020 yrkande 1 att regeringen bör verka för att stödet till trossamfunden inte ska ses som en förutsättning för upprätthållande av religionsfriheten. Motionärerna understryker att kopplingen mellan stödet till trossamfunden och religionsfriheten inte är självklar, och religionsfriheten är således inte ett huvudsakligt skäl för staten att stötta trossamfunden. Ambitionen för religiös verksamhet bör enligt motionärerna vara att medlemmarna i huvudsak finansierar verksamheten.

Bakgrund

I förarbetena till den nuvarande lagen om stöd till trossamfund (prop. 1998/99:124 s. 60 f.) anfördes att trossamfund liksom många andra typer av frivilligorganisationer generellt sett är samhällsnyttiga och av det skälet värda att stödjas.

I propositionen Statens stöd till trossamfund samt demokrativillkor vid stöd till civilsamhället (prop. 2021/22:272) som lämnades av den förra regeringen och där regeringen hänvisar till Utredningen om översyn av statens stöd till trossamfund (SOU 2018:18), angavs följande:

Eftersom det statliga stödet enligt utredningens bedömning ger trossamfunden förutsättningar att bedriva en aktiv religiös verksamhet kan stödet utan tvivel ha positiva effekter i samhället bl.a. genom att ett socialt arbete för människor i nöd är ett sätt för många religiösa människor att uttrycka sin tro och flera trossamfund ser ett socialt arbete som en del av den religiösa verksamheten. Trossamfund genomför också insatser inom sjukvården, kriminalvården och krisberedskapen. De gemenskapsbildande aktiviteterna som trossamfunden utövar omfattar inte bara det som uppfattas som religiös kärnverksamhet, såsom gudstjänst, bön, meditation och andra ritualer, utan även sociala verksamheter för t.ex. ungdomar och äldre såsom körer, musikgrupper, idrottsverksamhet och samtalsgrupper. Trossamfunden är också viktiga kulturbärare bl.a. för musik- och körlivet, liksom andra kreativa verksamheter. Trossamfunden utför således flera verksamheter som är samhällsnyttiga och som stödet kan bidra till att ge trossamfunden bättre förutsättningar att fortsätta med.

Även om trossamfunden på flera sätt kan anses bedriva samhällsnyttiga verksamheter och därför är värda att stödja anser regeringen, liksom utredningen, att detta inte är det främsta motivet till att stödja trossamfunden. Det främsta skälet till att staten ger ett särskilt stöd till trossamfunden är att stödet kan bidra till att stärka människors

möjlighet att utöva sin religion. Detta sker genom att stödet bl.a. kan ge bättre förutsättningar för religiös service, fler religiösa ledare och fler lokaler. På så sätt kan de trossamfund som uppfyller villkoren för stöd enligt lagen och deras verksamhet upprätthållas, växa och utvecklas. Utan det statliga stödet skulle trossamfunden ha betydligt sämre förutsättningar att anställa personal, köpa, hyra eller underhålla lokaler samt bedriva en verksamhet som bemöter de andliga behov som finns i samhället. Åtnjutandet av religionsfriheten utmanas vidare av att många trossamfund är utsatta för hot och hat i samhället. Genom ett stöd kan staten bidra till att trossamfunden trots det ges förutsättningar att behålla en stabil verksamhet som bidrar till att människor ges möjlighet att åtnjuta sin religionsfrihet trots yttre utmaningar.

Ett annat motiv för stödet som angavs i förarbetena till den nuvarande lagen var att trossamfunden medverkar i den ständigt pågående normbildningsprocess som är nödvändig för att upprätthålla och stärka de grundläggande värderingar som vårt samhälle vilar på. Att olika ideologier och trosriktningar, som verkar för att vårt demokratiska statsskick upprätthålls, stärks och utvecklas, också får goda möjligheter att göra sig gällande är därför av stor betydelse för vitaliteten i den svenska demokratin (samma prop. s. 60). Det finns dock, som utredningen har pekat på, flera samfund som är i behov av stöd för att utveckla sitt arbete med demokratifrågor. Genom att ta emot stöd blir trossamfunden en del av ett offentligt sammanhang där samtal om bl.a. demokrati, alla människors lika värde och jämställdhet kan föras, och det skapas förväntningar på trossamfunden att uppträda och organisera sig enligt grundläggande demokratiska principer. Stödet skapar också ökade möjligheter till dialog mellan olika trossamfund. En sådan dialog kan leda till en ökad förståelse och till minskad spänning mellan olika religiösa grupperingar. Trossamfunden får genom stödet ett incitament att utveckla sin och sina församlingars verksamhet så att de bedrivs med respekt för grundläggande demokratiska principer, såsom alla människors lika värde och jämställdhet. Det kan t.ex. avse insatser för att fler kvinnor ska ingå i styrelserna, väljas till ledande positioner eller organisera sig inom samfundet, eller utbildningar av samfundsföreträdare i frågor om jämställdhet och likabehandling. Samtidigt ger stödet möjligheter för staten att hjälpa trossamfunden att stärka sin demokratiska uppbyggnad genom t.ex. utbildningar. Genom ett statligt stöd minskar risken för att trossamfund påverkas av en extern bidragsgivare genom t.ex. krav på en tolkning av religionen som kan strida mot de grundläggande värderingarna i det svenska samhället. Att stödet på detta sätt kan bidra till att upprätthålla och stärka de grundläggande värderingar som vårt samhälle vilar på utgör enligt regeringens mening också ett viktigt skäl för staten att ge stöd till trossamfunden.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att det statliga stödet till trossamfunden bidrar till en rad positiva effekter, bl.a. till insatser inom sjukvård, kriminalvård och krisberedskap, till sociala- och kulturbärande verksamheter för t.ex. ungdomar och äldre, till normbildningsprocessen, till dialog och samtal om grundläggande demokratiska principer samt till stärkta möjligheter för människor att utöva sin religion. Utskottet anser inte att motion 2022/23:1020 (SD) yrkande 1 bör leda till någon åtgärd från riksdagens sida.

Statliga stödet till trossamfund ett komplement

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att det statliga stödet till trossamfund bör vara ett komplement. Utskottet hänvisar till att yrkandet till stor del är tillgodosett.

Jämför reservation 16 (SD).

Motionen

Runar Filper m.fl. (SD) anser i kommittémotion 2022/23:1020 yrkande 3 att regeringen bör verka för att det statliga stödet enbart ska ses som ett komplement till samfundens finansiering genom medlemsavgifter, och att stödet inte ska kunna vara en huvudsaklig inkomstkälla. Motionärerna betonar att den långsiktiga ambitionen är att stödet i huvudsak ska bestå av endast avgiftshjälp.

Bakgrund

Av SST:s Tillämpningsföreskrifter för statsbidrag till trossamfund framgår, under Krav på bidragsmottagande trossamfund/församling, att verksamheten i huvudsak ska finansieras av församlingsmedlemmar som är bosatta i Sverige.

Utskottets ställningstagande

Med hänsyn till att det i SST:s tillämpningsföreskrifter för statsbidrag till trossamfund anges att ett krav på bidragsmottagande trossamfund och församlingar är att verksamheten i huvudsak ska finansieras av församlingsmedlemmar som är bosatta i Sverige avstyrker utskottet motion 2022/23:1020 (SD) yrkande 3.

Kristendomen och svensk kultur

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om kristendomen och svensk kultur.

Jämför reservation 17 (SD).

Motionen

Runar Filper m.fl. (SD) anser i kommittémotion 2022/23:1020 yrkande 2 att kristendomen bör ha en särställning bland världsreligionerna i svensk kultur. Motionärerna framhåller bl.a. att kristendomen är intimt sammanvävd med

den svenska kulturen och identiteten, bl.a. när det gäller högtider och traditioner. Att känna till och förstå det svenska kristna kulturlivet är enligt motionärerna därför en viktig nyckel till att förstå vårt lands historia, kultur och samtid. Bevarandet av det kristna kulturarvet är således enligt motionärerna en angelägenhet för alla svenskar, oavsett trosuppfattning.

Bakgrund

Relationen mellan Svenska kyrkan och staten ändrades den 1 januari 2000. Ett principbeslut om ändrade relationer togs 1995 (prop. 1995:96:80, bet. 1995/96:KU12, rskr. 1995/96:84).

SST gav 2020, i samverkan med SOM-institutet vid Göteborgs universitet och Uppsala universitet, ut rapporten Ett mångreligiöst Sverige i förändring. I rapporten beskrivs de förändringar som präglar det svenska religiösa landskapet. Några av slutsatserna i rapporten är att engagemanget minskar men att många fortsätter att tillhöra en religion, och att en mindre andel deltar i gudstjänster och religiösa möten, ber till Gud och tror på Gud. Samtidigt konstateras i rapporten att det alltså är en stor majoritet av människorna i Sverige som uppger att man identifierar sig själv med en religion.

SOM-institutet tog 2020 även fram rapporten Svenska religionstrender, en ny tidsserierapport med fokus på tro och religion i Sverige. Rapportserien är tänkt som en resurs för den som enkelt vill kunna följa utvecklingen inom dessa frågor och därtill närstudera resultaten utifrån olika samhällsgrupper. Av rapporten framgår att andelen som säger sig tro på Gud har minskat från 47 till 36 procent under de senaste tio åren, men att förtroendet för Svenska kyrkan är stabilt över tid.

Enligt 4 kap. kulturmiljölagen (1988:950) har Svenska kyrkan rätt till viss ersättning för kulturhistoriskt motiverade kostnader i samband med vård och underhåll av kyrkliga kulturminnen, s.k. kyrkoantikvarisk ersättning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att Svenska kyrkan har rätt till viss ersättning för kulturhistoriskt motiverade kostnader i samband med vård och underhåll av kyrkliga kulturminnen, s.k. kyrkoantikvarisk ersättning. Utskottet anser inte att motionsyrkandet bör leda till någon åtgärd från riksdagens sida. Motion 2022/23:1020 (SD) yrkande 2 avstyrks.

Reservationer

1. Stöd till civilsamhället, punkt 1 (SD)

av Alexander Christiansson (SD), Angelika Bengtsson (SD), Jonas Andersson (SD) och Runar Filper (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:920 av Jonas Andersson m.fl. (SD) yrkande 7 och avslår motionerna

2022/23:920 av Jonas Andersson m.fl. (SD) yrkandena 1–4 och 6,

2022/23:1470 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 5,

2022/23:1710 av Jesper Skalberg Karlsson (M),

2022/23:1811 av Christian Carlsson (KD) yrkande 2,

2022/23:1895 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 8 och

2022/23:2155 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 4.

Ställningstagande

I den svenska civilsamhällespolitiken förekommer det att offentligfinansierat stöd delas ut till organisationer som medvetet gynnar illegala invandrades vistelse i Sverige. Vi anser att det inte är rimligt att staten å ena sidan har myndigheter som ska verka för att utlänningar utan rätt att vistas i Sverige ska lämna landet, samtidigt som staten å andra sidan har andra myndigheter som finansierar organisationer som skapar incitament för och underlättar illegala invandrades uppehåll i landet. Vi anser att regeringen bör verka för att organisationer i civilsamhället som skapar incitament för och underlättar illegala invandrades vistelse i Sverige, inte ska kunna få offentligfinansierat stöd. Vad som anförs ovan bör riksdagen ge regeringen till känna.

2. Stöd till civilsamhället, punkt 1 (MP)

av Amanda Lind (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:1470 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 5,
bifaller delvis motionerna

2022/23:920 av Jonas Andersson m.fl. (SD) yrkande 1 och
2022/23:1811 av Christian Carlsson (KD) yrkande 2 och
avslår motionerna

2022/23:920 av Jonas Andersson m.fl. (SD) yrkandena 2–4, 6 och 7,
2022/23:1710 av Jesper Skalberg Karlsson (M),
2022/23:1895 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 8 och
2022/23:2155 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 4.

Ställningstagande

Miljöpartiet har arbetat med att ta fram nya demokrativillkor för det civila samhället. Den förra regeringen lade i somras fram en proposition som delvis kritiserats av civilsamhället för att förslagen i vissa avseenden riskerade att få oproportionerliga konsekvenser samt en risk för otydlighet i genomförandet. Nuvarande regering har dragit tillbaka propositionen för förnyad process. Jag förordar att det genomförs några mindre justeringar av den tillbakadragna propositionen, i syfte att dels säkra tillämpbarheten för civilsamhället, dels bredda förbudet mot s.k. omvändelseförsök till att även omfatta vuxna. Jag förutsätter att rättssäkerhet och likabehandling mellan olika delar av det civila samhället är en självklarhet i regeringens fortsatta beredning. Jag anser att regeringen bör intensifiera dialogen med civilsamhället inför färdigställandet av propositionen.

3. Fördelning av stöd och civilsamhällets oberoende, punkt 2 (SD)

av Alexander Christiansson (SD), Angelika Bengtsson (SD), Jonas Andersson (SD) och Runar Filper (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:989 av Jonas Andersson m.fl. (SD) yrkande 1 och
avslår motionerna

2022/23:860 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C) yrkande 6 och
2022/23:1470 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

I Sverige finns det många civilsamhälleliga aktörer som tar emot offentligfinansierat stöd i form av olika bidrag från staten, kommunerna och andra aktörer. Samtidigt har olika former av ekonomiskt stöd såsom gåvor från enskilda i många fall stor betydelse för viktiga verksamheter som drivs ideellt. Att förbättra villkoren för civilsamhället och dess olika aktörer så att de får enklare att stå på egna ben ekonomiskt är en angelägen uppgift. På så sätt kan en situation undvikas där civilsamhället blir alltför beroende av bidrag från staten, och därför styrs direkt eller indirekt av staten, vilket det i dagens Sverige dessvärre redan finns en rad exempel på.

Vad som anförs ovan bör riksdagen ge regeringen tillkänna.

4. Fördelning av stöd och civilsamhällets oberoende, punkt 2 (C)

av Anne-Li Sjölund (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:860 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C) yrkande 6,

bifaller delvis motion

2022/23:1470 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2 samt

avslår motion

2022/23:989 av Jonas Andersson m.fl. (SD) yrkande 1.

Ställningstagande

Jag anser att de som ideellt bidrar till samhället med sitt engagemang måste ha goda förutsättningar för detta. Det finns ett problem med projektbidrag på bekostnad av grundstöd till ideella organisationer. Det gör verksamheten svårstyrd eftersom det behövs grundstöd för att kunna söka projekt, och inte minst för att utveckla sin verksamhet. För att stärka civilsamhällets möjlighet att vara ännu snabbare och mer flexibelt när det gäller att ta sig an samhällets utmaningar vill jag se en ökad andel grundstöd i bidragen från det offentliga. Betydelsen av detta syntes också tydligt under coronapandemin som visade på behovet av att snabbt kunna ställa om verksamheter.

5. Fördelning av stöd och civilsamhällets oberoende, punkt 2 (MP)

av Amanda Lind (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:1470 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2,
bifaller delvis motion
2022/23:860 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C) yrkande 6 och
avslår motion
2022/23:989 av Jonas Andersson m.fl. (SD) yrkande 1.

Ställningstagande

Miljöpartiet prioriterar det demokratiska civilsamhället. Vi vill komma bort från tillfälliga satsningar och projektstöd och har därför föreslagit en civilsamhällesmiljard som stärker förutsättningarna på sikt. En satsning är också viktig för återhämtningen efter pandemin. Jag anser att vi behöver fler mötesplatser och fler aktiviteter där vi möts och gör saker tillsammans – inte färre. För civilsamhället innebär tungrodd administration att många kan dra sig för att ta på sig förtroendeuppdrag. Det riskerar att ta resurser i onödan. Det är ett skäl till att vilja komma bort från för mycket projektstöd och i stället övergå till mer långsiktiga verksamhetsstöd. Att årligen behöva söka nya medel skapar både krångel och stor osäkerhet i planeringsförutsättningar. Jag anser att det borde vara möjligt att i högre grad övergå till fleråriga verksamhetsstöd till civilsamhället utan att tumma på kontroll och uppföljning. Det bör även göras en översyn för att se om gränser mellan olika bidragsförordningar kan harmonieras i syfte att underlätta för föreningslivet.

6. Samverkan mellan civilsamhället och offentlig verksamhet, punkt 3 (C)

av Anne-Li Sjölund (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:860 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C) yrkande 3 och
bifaller delvis motion
2022/23:2171 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 22.

Ställningstagande

Jag vill peka på att när en idéburen organisation vill samarbeta med det offentliga för att göra samhällsinsatser uppstår ibland svårigheter som beror på att det inte finns tydliga modeller att använda, liksom modeller vid upphandling. Det kan också finnas oklarheter om det juridiska upplägget som gör att ett samarbete riskerar att inte bli av. Därför anser jag att vi ska utveckla modeller för ett sådant partnerskap mellan idéburna organisationer och det offentliga. Då ges möjligheter för att fler samarbeten ska kunna komma till stånd.

7. Samverkan mellan civilsamhället och offentlig verksamhet, punkt 3 (MP)

av Amanda Lind (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:2171 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 22 och
bifaller delvis motion
2022/23:860 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C) yrkande 3.

Ställningstagande

Jag anser att samhället måste finnas för alla i hela landet och ge alla människor förutsättningar till personlig utveckling och likvärdig tillgång till välfärd och samhällsservice. Klyftorna mellan stad och landsbygd har ökat i Sverige och vi lever i dag under ojämlika villkor och förutsättningar. Ojämligheter leder till förlorade möjligheter för såväl individer som samhället i stort. Jag anser att det krävs insatser för att stärka lands- och glesbygden, bl.a. trygga och långsiktiga villkor för idéburna organisationer och samverkan mellan civilsamhället och offentlig verksamhet.

8. Effekterna av coronapandemin på civilsamhället, punkt 4 (C)

av Anne-Li Sjölund (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:860 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C) yrkande 1.

Ställningstagande

Jag vill betona att civilsamhället är viktigt såväl för enskilda som kan få bidra till något ändamål de brinner för, som för dem som tar del av verksamheter som anordnas. Civilsamhällets verksamhet bidrar också till gemenskap och föreningsvana vilket är väldigt betydelsefullt också på samhällsnivå. Coronapandemin har medfört stora effekter på civilsamhället. Jag anser att det behöver göras en översyn av de effekter det har fått och vad det krävs för åtgärder för att säkra ett starkt civilsamhälle inklusive idrottslivet även framöver.

9. Ideella ledare, punkt 5 (MP)

av Amanda Lind (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:1470 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 6.

Ställningstagande

Jag vill uppmärksamma att det i dag finns utmaningar för föreningslivet när det gäller nyrekryteringen av ideella ledare och styrelsemedlemmar. För att säkra ett rikt och starkt föreningsliv förordar jag en gemensam kraftsamling mellan civilsamhällets organisationer och offentliga aktörer där hinder identifieras och åtgärder kan föreslås i syfte att stärka och öka det ideella engagemanget. Jag anser att en lämplig myndighet bör ges i uppdrag att genomföra denna satsning. Det är självklart att i det arbetet ha en nära

samverkan med och ta tillvara den kompetens som finns inom civilsamhället, bl.a. genom NOD, det samordningsorgan som skapats för att möjliggöra enklare hantering av frågor som rör civilsamhället.

10. Ofrivillig ensamhet bland äldre, punkt 6 (S)

av Lawen Redar (S), Lars Mejern Larsson (S), Azadeh Rojhan (S), Ewa Pihl Krabbe (S) och Kristoffer Lindberg (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 40 och avslår motion

2022/23:1726 av Eva Lindh m.fl. (S).

Ställningstagande

Vi vill framhålla att pensionärsorganisationerna har en nyckelroll i arbetet mot ensamhet bland äldre. De har enligt vår bedömning den nödvändiga kompetensen och erfarenheten liksom upparbetade kanaler och nätverk för att ta arbetet med satsningar vidare för att motverka äldres ensamhet. Medel bör därför avsättas till pensionärsorganisationerna för att fortsätta att utveckla arbetet med att motverka äldres ensamhet.

11. Det ideella föreningslivets särart, punkt 7 (S, MP)

av Amanda Lind (MP), Lawen Redar (S), Lars Mejern Larsson (S), Azadeh Rojhan (S), Ewa Pihl Krabbe (S) och Kristoffer Lindberg (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2054 av Lawen Redar m.fl. (S) yrkande 28 och bifaller delvis motion

2022/23:860 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C) yrkande 4.

Ställningstagande

Socialdemokraterna anser att det ideella föreningslivet inte ska lyda under marknadslogikens regler. Vi anser att det har skett en glidning där ett antal myndigheter hävdar att samma regler som gäller för privat näringsverksamhet ska gälla ideell föreningsverksamhet i strid med en bred politisk enighet om att värna det civila samhällets särart. Det är samtidigt viktigt, anser vi, att säkerställa att regler som är skapade för det ideella föreningslivet inte missbrukas av vinstdrivande aktörer. Vi anser att det är nödvändigt att i grunden genomlysna dessa frågor och skapa en hållbar politik. Vi vill värna det ideella föreningslivets särart. Ideell föreningsverksamhet ska inte behöva anpassa sig efter regler utformade för kommersiell verksamhet. Vi vill att det tas fram riktlinjer för hur myndigheter ska hantera ideell föreningsverksamhet som värnar civilsamhällets särart.

12. Det ideella föreningslivets särart, punkt 7 (C)

av Anne-Li Sjölund (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:860 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C) yrkande 4 och
bifaller delvis motion

2022/23:2054 av Lawen Redar m.fl. (S) yrkande 28.

Ställningstagande

Det finns områden där det av tradition varit föreningsdrivna verksamheter som fått nya aktörer i form av entreprenörer. Det kan exempelvis handla om återanvändning av produkter eller sportarrangemang. Det har gjorts att en marknad har uppstått där det tidigare inte funnits någon. Detta har skapat svårigheter för dem som arbetar ideellt när exempelvis myndigheter kräver marknadshyra för att låta en förening nyttja dess mark. Detta riskerar att urholka föreningsrätten. Jag anser att det är dags för en föreningsrättsutredning, med syftet att tydliggöra och stärka civilsamhällets särart och skapa rimliga regelverk för verksamheterna. I den bör exempelvis ingå att utvidga den halva prisbasbeloppsregel som i dag gäller för idrottsföreningar till att också omfatta övriga allmännyttiga föreningar.

13. Stöd till trossamfund, punkt 9 (S)

av Lawen Redar (S), Lars Mejern Larsson (S), Azadeh Rojhan (S), Ewa Pihl Krabbe (S) och Kristoffer Lindberg (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2054 av Lawen Redar m.fl. (S) yrkande 21,

bifaller delvis motion

2022/23:1020 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 4 och

avslår motionerna

2022/23:920 av Jonas Andersson m.fl. (SD) yrkande 5,

2022/23:1020 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 5 och

2022/23:2155 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 1–3, 5 och 6.

Ställningstagande

Trossamfunden är en viktig del av det civila samhället och bidrar till sammanhållning och gemenskap. Samfunden finns till för alla människor vid kriser och katastrofer oavsett trossamfund. Religionsfriheten och föreningsfriheten är enligt vår bedömning centrala för den svenska demokratin och ska värnas.

Den tidigare regeringen har lagt fram propositionen Statens stöd till trossamfund samt demokrativillkor vid stöd till civilsamhället (prop. 2021/22:272). Den nuvarande regeringen har dragit tillbaka denna proposition. Vi anser att det är nödvändigt med en reformering av lagstiftningen om det statliga stödet till trossamfunden, bl.a. med ett förtydligat demokrativillkor, och en viktig del är att säkerställa att statsbidrag endast lämnas till organisationer som i sin verksamhet respekterar demokratins idéer. Vi menar att åtgärder skyndsamt måste sättas in.

14. Stöd till trossamfund, punkt 9 (SD)

av Alexander Christiansson (SD), Angelika Bengtsson (SD), Jonas Andersson (SD) och Runar Filper (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:920 av Jonas Andersson m.fl. (SD) yrkande 5,
bifaller delvis motion

2022/23:2155 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 6 och
avslår motionerna

2022/23:1020 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkandena 4 och 5,

2022/23:2054 av Lawen Redar m.fl. (S) yrkande 21 och

2022/23:2155 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 1–3 och 5.

Ställningstagande

I det svenska civilsamhället återfinns aktörer som kopplas samman med det islamistiska Muslimska brödraskapet (MB). Flera europeiska länder granskar och bevakar MB och dess europeiska gren. Att förstå hur rörelsen arbetar utan tillräcklig kunskap är särskilt svårt på grund av att MB har en dold struktur för utomstående. MB kan beskrivas som ett andligt brödraskap med ett globalt nätverk snarare än en renodlad organisation. Detta har medfört en låg kunskapsnivå i ämnet vilket också inneburit att MB:s olika grenar har lyckats etablera sig väl i Sverige. Statliga aktörer som Myndigheten för stöd till trossamfund (SST), Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF), Folkbildningsrådet, Sida, och Allmänna arvsfonden har på olika sätt bidragit med ekonomiskt stöd till organisationer inom MB:s nätverk, men även kommuner är skyldiga till detsamma. Utan att många förstår allvaret bidrar Sverige med offentligfinansierat stöd till MB:s huvudsakliga mål att bygga en parallell islamisk sektor i Sverige som grundar sig på en form av islamistisk identitetspolitik. De önskar skapa ett parallellt muslimskt civilsamhälle med en etablering av olika institutioner som skolor, vårdinrättningar, kulturcentra eller moskéer. Nätverket ägnar mycket tid åt att förhindra att muslimer i Sverige exponeras för mycket för västerländska normer och värderingar, varför de gynnas av en viss form av segregation i samhället. Detta är naturligtvis ingenting som gynnar svenska skattebetalare, alla former av offentligfinansierat stöd till grupper som ingår i MB:s nätverk behöver stoppas. Vi anser att regeringen bör utreda konsekvenserna av att organisationer som ingår i nätverket kring Muslimska brödraskapet redan har fått ta del av offentligfinansierat stöd.

15. Skäl till att staten stöttar trossamfund, punkt 10 (SD)

av Alexander Christiansson (SD), Angelika Bengtsson (SD), Jonas Andersson (SD) och Runar Filper (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:1020 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 1.

Ställningstagande

Kopplingen mellan stödet till trossamfunden och religionsfriheten är inte självklar. Religionsfriheten kan således inte vara ett huvudsakligt skäl för staten att stötta trossamfunden. Vi vill betona att Svenska kyrkan i dag är ett trossamfund bland andra, och att maktförhållandet mellan Svenska kyrkan och övriga samfund i dag inte är lika skevt som det en gång var.

Vad som anförts ovan bör riksdagen ge regeringen till känna.

16. Statliga stödet till trossamfund ett komplement, punkt 11 (SD)

av Alexander Christiansson (SD), Angelika Bengtsson (SD), Jonas Andersson (SD) och Runar Filper (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:1020 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 3.

Ställningstagande

Vi anser att stödgivningen till trossamfunden för den religiösa verksamheten på sikt bör minska, och att andelen samfund som finansieras genom medlemsavgifter med insamlingshjälp av Skatteverket om samfundet så önskar bör öka. Den långsiktiga ambitionen för den statliga stödgivningen på området bör därför anser vi vara att stödet i huvudsak ska bestå av avgiftsinsamlingshjälp. Statens övriga stöd ska endast ses som ett komplement och inte som en huvudsaklig inkomstkälla.

17. Kristendomen och svensk kultur, punkt 12 (SD)

av Alexander Christiansson (SD), Angelika Bengtsson (SD), Jonas Andersson (SD) och Runar Filper (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:1020 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 2.

Ställningstagande

Tro och religion, framför allt kristendomen, är och har enligt vår bedömning varit en huvudsaklig faktor i vårt samhälles utformning. Flera av det svenska samhällets grundläggande värderingar anser vi har en koppling till kyrkan och den kristna tron. På relativt kort tid har det religiösa landskapet förändrats i och med utvecklingen mot religionsfrihet, från att alla svenskar tillhörde Svenska kyrkan fram till mitten av 1800-talet till att vi i dag anses vara ett av världens mest sekulariserade länder. Denna process har förändrat hur religiösa idéer påverkar samhället och statens relation till Svenska kyrkan och trossamfunden. Samtidigt som det svenska samhället anses vara ett av världens mest sekulariserade är fortfarande en majoritet med i något trossamfund och genom de senaste decenniernas invandring är det religiösa landskapet mer pluralistiskt än någonsin tidigare.

Den svenska staten kan och bör inte vara religiöst neutral. Sverige har varit ett kristet land i över 1 000 år. Kristendomen är intimt sammanvävd med den svenska kulturen och identiteten. Få andra idéer och institutioner har varit lika betydelsefulla för forandet av den svenska kulturen som kristendomen och den svenska kyrkan. Det svenska språket, konsten, litteraturen, filosofin, moralen, traditionerna, arkitekturen, musiken m.m. är alla exempel på områden som varit och är starkt färgade av vårt kristna arv. Påverkan har dock också varit ömsesidig. Förhållandena, förutsättningarna och kulturen i vårt land har gjort att den svenska kristendomens historia innehåller vissa särdrag i jämförelse med andra kristna länder. Många kristna högtider och traditioner är fortfarande en självklar del av vår nationella kultur och utgör viktiga inslag även i många icke troendes liv. Att känna till och förstå det svenska kristna kulturarvet anser vi är en viktig nyckel till att förstå vårt lands historia, kultur och samtid. Bevarandet av det kristna kulturarvet är således en angelägenhet för alla svenskar, oavsett trosuppfattning. Kristendomen har i kraft av sin historia en särställning i förhållande till andra religioner i Sverige.

Vad som ovan anförs bör riksdagen ge regeringen till känna.

Särskilda yttranden

1. Stöd till civilsamhället, punkt 1 (SD)

Alexander Christiansson (SD), Angelika Bengtsson (SD), Jonas Andersson (SD) och Runar Filper (SD) anför:

Vi står bakom intentionerna bakom motion 2022/23:920 yrkandena 1–4 och 6, men med hänvisning till de åtgärder mot extremism inom civilsamhället som återfinns i Tidöavtalet och de framtida demokrativillkoren som regeringen avser att inkomma till riksdagen med under våren avstår vi från att reservera oss.

2. Stöd till trossamfund, punkt 9 (SD)

Alexander Christiansson (SD), Angelika Bengtsson (SD), Jonas Andersson (SD) och Runar Filper (SD) anför:

Vi står bakom intentionerna bakom motion 2022/23:1020 yrkandena 4 och 5 men avstår från att reservera oss med hänvisning till att frågan bereds inom Tidöavtalet.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2022/23

2022/23:554 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga införandet av en strategi för att samla den svenska diasporan och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga införandet av en strategi för hemvändande svenskar och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:860 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda effekterna av coronapandemin på civilsamhället och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att utveckla modeller för partnerskap mellan ideella organisationer, offentliga organ och näringslivet för att underlätta fler samarbeten och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en föreningsrättsutredning i syfte att tydliggöra och stärka civilsamhällets särart samt öka förutsättningarna att hantera kriser och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om goda förutsättningar för dem som bidrar till samhället genom sitt ideella engagemang, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:920 av Jonas Andersson m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta fram regelverk som förhindrar att våldsbejakande och icke-demokratiska organisationer kan få offentligfinansierat stöd och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda konsekvenserna av utbetalade statsbidrag till organisationer som inte längre uppfyller demokrativillkor, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta fram förslag för att motverka att organisationer kan erhålla stöd genom kommuner och regioner om de har nekats

- statsbidrag med hänvisning till extremism och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att införa skärpta och enhetliga demokrativillkor i förordningar och tillkännager detta för regeringen.
 5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda konsekvenserna av utbetalat offentligfinansierat stöd till organisationer inom Muslimska brödraskapets nätverk och tillkännager detta för regeringen.
 6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta fram förslag för att motverka inkonsekvent utbetalning av statsbidrag och tillkännager detta för regeringen.
 7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta fram förslag för att offentligfinansierat stöd inte ska utgå till organisationer som underlättar illegala invandrades vistelse i Sverige, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:989 av Jonas Andersson m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta fram förslag för att stärka civilsamhällets oberoende och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1020 av Runar Filper m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att stödet till trossamfunden inte ska ses som en förutsättning för upprätthållande av religionsfriheten och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kristendomen bör ha en särställning bland världsreligionerna i svensk kultur och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att det statliga stödet enbart ska ses som ett komplement till samfundens finansiering genom medlemsavgifter, och att stödet inte ska kunna vara en huvudsaklig inkomstkälla, och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ombesörja att exkluderingskriterier för stödgivning till trossamfund införs och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att motverka extremism inom svenska trossamfund och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1470 av Amanda Lind m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka det långsiktiga stödet till civilsamhället och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten till fler fleråriga verksamhetsbidrag och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nya demokrativillkor för det civila samhället och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en satsning på ideella ledare och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1710 av Jesper Skalberg Karlsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att utreda hur ett förbud mot att använda statliga medel för att bedriva lobbning gentemot svenska beslutsfattare kan se ut och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1726 av Eva Lindh m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en samlad strategi för att stödja lokala insatser och engagemang inom civilsamhället och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1811 av Christian Carlsson (KD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om demokrativillkor för bidrag i civilsamhället och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1895 av Helena Lindahl m.fl. (C):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att statliga bidrag inte bör få ges till odemokratiska organisationer som möjliggör våldsbejakande djurrättsextremism, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:2054 av Lawen Redar m.fl. (S):

21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om trossamfundens vikt och betydelse och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om politiken för det civila samhället och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S):

40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om satsning mot äldres ensamhet och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2155 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att slopa skattefinansierade statliga bidrag till trossamfund som inte är kopplade till att bevara kulturarvet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att granska stöd som går till trossamfund med en internationell koppling och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en nedläggning av Myndigheten för stöd till trossamfund och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en utredning om ett statligt utredningsstöd inför utbetalningar av skattemedel till civilsamhället och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga ett stopp av kommunalt stöd till Muslimska brödrskapet och dess underorganisationer och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga att utreda konsekvenserna av det ekonomiska stöd som betalats ut till organisationer inom Muslimska brödrskapets nätverk och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2171 av Elin Söderberg m.fl. (MP):

22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka civilsamhället och dess samverkan med offentliga verksamheter och tillkännager detta för regeringen.